

آکساندر گائوک

۱۸۹۳ - ۱۹۶۳

بایگانی فیلامونی سن پترزبورگ بنام د. د. شوستاکوویچ

زندگی نامه

گائوک آکساندر واسیلی یویچ . رهبر، آموزش گر، آهنگ ساز. در سال های ۳۳ - ۱۹۳۰ . رهبر بنیادین ارکستر سیمفونیک - فیلامونی - لنینگراد.

با شروع به فراگیری موسیقی در دوران کودکی در آدسای زادبومی، آکساندر گائوک و پس از پذیرفته شدن در رشته هوده شناسی - دانشگاه پترزبورگ در سال ۱۹۱۰، بیشتر به نوازندگی سازهای کوبه ای در ارکستر دانشجویی گرایش پیدا کرد. در سال ۱۹۱۱، او نزد واسیلی کالافتی، یازپ ویتولس و آکساندر گلازونوف در رشته آهنگ سازی و نزد فلیکس بلومنتال در رشته فورته پیانو و نزد نیکولای چرنین در رشته رهبری شروع به آموزش در آموزشگاه والای موسیقی پترزبورگ کرد.

پس از به پایان رساندن آموزشگاه والای موسیقی در سال ۱۹۱۷، گائوک در خانه نمایش درام - موسیقیایی - پتروگراد، و در سال های ۱۹۳۱ - ۱۹۲۰ در خانه نمایش - آوازی و وشک - فرهنگستانی [آکادمیک] (مارینسک)، بیشتر نمایش های وشک [بالت] را رهبری کرد. در سال ۱۹۲۷ او شروع به آموزش دادن در آموزشگاه والای موسیقی لنینگراد کرد. در میان دانشجویان - او هنرآموزان تازه نیکولای مالکو که در سال ۱۹۲۹ اتحاد شوروی را ترک کرد . یوگنی مراوینسکی، نیکولای رابینوویچ و ایلیا موسین دیده می شوند.

جایگاه مالکو را آلکساندر گائوک در سال ۱۹۳۰ پر کرد و پشت سه پایهٔ نُتی رهبر بنیادین ارکستر فیلامونی لنینگراد جای گرفت. اما، گویا، پیش از این نیز در این جایگاه بود: از سال ۱۹۲۵ گائوک به گونه‌ای تنگاتنگ با فیلامونی همکاری می‌کرد. او با ارکستر در پهنه‌های اجرایی و تابستان‌ها، در پاولووسک و در باغ آسایشگاه، برنامه اجرا کرد: در تابستان‌های سال‌های ۱۹۲۷ و ۱۹۲۸ روی هم‌رفته ۵۰ کنسرت. این گائوک بود که در تالار بزرگ با برنامهٔ ۸ نوامبر سال ۱۹۲۵ به مناسبت سالگرد دگردیسی [انقلاب] و ۲۱ ژانویهٔ ۱۹۲۶ در کنسرت یادبود لنین رهبری کرد. برای چنین رویدادهای ارزشمند تنها خودی‌ها را برای هنبازی روا می‌داشتند.

همچون رهبر او برای بار نخست در ۲۷ ژانویه سال ۱۹۲۵ بر روی پهنهٔ فیلامونی با آرتور اشنابل نام‌دار که کنسرتوی چهارم بتهوون و کنسرتوی شومان را می‌نواخت، برنامه اجرا کرد.

بوریس آسافی یف می‌نویسد: «این آزمونی سخت است، او همراه با دارا بودن درایش موسیقیایی همگانی، گرم، توانایی چیرگی بر آواذهندگی ارکستر و آنچه که بویژه ارزشمند است، فرهنگ فرازیندی، از این آزمون سرفرازانه بیرون آمد. گائوک هر دو کنسرت را، با دیده انگارگی نرم تک‌نوازان و پاسخ‌گویی هشیارانه به خواست‌های آنان، بسیار خوب همراهی کرد».

سُهندگی [حساسیت] همراهی را پیاپیست بزرگ اتریشی ارزشمند دانست: در دو برنامهٔ ماه مارس سال ۱۹۲۷، اشنابل به رهبری گائوک همهٔ کنسرتوها و رویاهای [فانتازی] بتهوون، در سال ۱۹۲۸ کنسرتوی شماره ۲ و شماره ۱۷ موتسارت را نواخت.

دستاورد گائوک، بنابر دید خرده‌گیران [نقادان]، در بخش سمفونیک برنامهٔ اجرایی نخست، با رهبری سمفونی شماره ۲ بتهوون و نخستین اجرای سویت «بازرگان در میان فرادستان [اشراف]» - ریشار اشتراوس، نمایان شدند. «بازرگان در میان فرادستی‌ها» را گائوک در اینجا بیش از یک‌بار اجرا می‌کند، و در میان اجراهای نخست - که به برگ‌های شناسایی رهبر بدل می‌شوند. موسیقی گسترش می‌یابد: از سمفونی‌های پاشنکو تا میان‌پرده‌های سمفونیک از نمایش‌های آوازی - پفیتزرن «پالستینا». به رهبری گائوک، آهنگ‌سازان کنسرتو پیانوهای خود را می‌نوازند: متر، کنسرتوی دوم، و بارتوک، اجرای نخست کنسرتوی یکم (در آن زمان چیزی آشکارا [بدیهی] به‌شمار می‌آمد).

گائوک با ارکستر بسیار کار می‌کرد. تا سال ۱۹۳۰ تنها در تالار بزرگ، آنها نزدیک به پنجاه کنسرت هموند [مشترک] می‌دهند. شگفت‌آور نیست، که پس از رفتن مالکو، این آلکساندر واسیلی‌یوچ گائوک بود که رهبر بنیادین فیلامونی شد و تا سال ۱۹۳۳ در این جایگاه ماند.

درست در این دوران در کشور ساختارهای جداگانه بدل به فشار جهان‌بینانه بر فرهنگ می‌شوند. بر روی برنامه‌های کنسرت‌های گائوک، نام هنرمند بسیار کم نشان داده می‌شود: شماری از کنسرت‌های بسته برای پیشاهنگان و دانش‌آموزان، برای خانه‌های کارشناسی [فنی]، برای ارتش سرخ، برای کارگران کارخانهٔ «برگزیدگان سرخ» یا تنها برای سازمان‌های کارگری برگزار می‌شوند، گردش‌گری‌های فرهنگی - پیشاهنگان و کامسامولی‌ها [هموندان سازمان جوانان حزب کمونیست اتحاد شوروی]، کارگران کارخانه‌ای بنام مارتی، «نیروی برقی»، «سه گوش سرخ» یکی پس از دیگری رخ می‌دهند. در تاریخ ۳ ماه مارس سال ۱۹۳۲ «کنسرت نمایشی - فرآورده‌های هنری، سازمان‌دهی شده برای سریلندی -

نخستین سرپرست کارگری فیلامونی. کارخانه «میخ سازی سرخ»، با پیش‌درآمد «سخنرانی- کوتاه دربارهٔ رویدادهای جهانی»، در جایی که گائوک یکی از چهار رهبر «شناخته می‌شود» انجام می‌شود.

روشن است، که برنامه‌های چنین کنسرت‌هایی چیزهای به‌ویژه جدی را دربردارد و پر از مینیاتورها هستند. در اینجا کارکردهای سمفونیک- آوازهای «هی، به پیش» و «دوینوشکا»، «سیب» از نمایش وشک- [بالت] «شقایق سرخ»- گلیبر، پیش‌گفتار موسیقایی- [اورتور] لیتولف «روبسی‌یر» بسیار پرآوازه‌اند. بسیاری از آنها نه از روی ناچاری [دستوری] هستند و در میان اجراهای نخست، بیشتر ساخته‌های نویسندگان- شوروی به چشم می‌خورند. گائوک، موسولوف، روسلاوتس، دشیووف- شرم‌زده، و همچنین کراین را که در مسموم شدن- دشیووف هنبازی بسیار کرد، اجرا می‌کند.

در میان اجراهای نخست، کارهای بزرگ نیز دیده می‌شوند: در سال ۱۹۳۰ سویتی از نمایش وشک- «دوران طلایی»، در سال ۱۹۳۳ سویتی از نمایش وشک- «پیچ» [پیچ و مهره] و ۴ بخش- سمفونیک از نمایش آوازی- «خانم- ماکبت از شهرستان- متسنسک»- شوستاکوویچ. «خانم ماکبت» نخستین بار در ۱۷ ژانویهٔ سال ۱۹۳۳ در کنسرت- خود- شوستاکوویچ اجرا شد؛ همراه با سمفونی شماره ۱، سویتی از نمایش وشک- «پیچ» و پارچه‌های موسیقایی فورته پیانویی در اجراهای آهنگ‌ساز (این کنسرت در گردش‌گری‌های تابستانی در باکو دوباره اجرا شد). در سال ۱۹۳۳ به‌رهبری گائوک، پراکوفی‌یف در کنسرت شام‌گاهی- آهنگ‌ساز، برای بار نخست کنسرتوی پیانوی پنجم و سمفونی چهارم خود را اجرا کرد.

در ماه آوریل سال ۱۹۳۰ پاول ویتگنشتاین، پانیست- آلمانی، که در جنگ جهانی نخست دست راست خود را از دست داده بود، برای اجرای برنامه به لنینگراد آمد. او با ارکستری به‌رهبری گائوک، ساخته‌هایی که برای او برای دست چپ نوشته شده بود را اجرا کرد: در یک برنامه برای نخستین بار در ا. ج. ش. س. [اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی]، دگرگونی‌های موسیقایی [واریاسیون‌ها] بر روی آهنگی از بتهوون برای فورته پیانو به‌همراهی ارکستر- فرانتس اشمیت و کنسرتوی بارتوکویچ، و در برنامهٔ دیگر- «راه‌پیمایی جنگی- پاناتین» و «روشن‌گویی [پارفرازا] سمفونی خانگی» برای فورته پیانو (دست چپ) به‌همراه ارکستر، کار ریشارد اشتراوس را.

این برنامه‌های- گائوک در میان «کنسرت‌های گردش‌گری هنری» گم نشدند. در نام‌ها، کنسرت‌های پیشکش به یادبود چایکوفسکی، ریملسکی کورساکوف، اسکریابین و واگنر (در آنجا رهبر برای بار نخست تنها سمفونی دوران- زودرس هنر آفرینش‌گرانهٔ واگنر را اجرا می‌کند) نمایان شدند. گائوک، برلیوز- «هارولد در ایتالیا»،- سمفونی اندوه‌ناک و شکوه- ناک، «رومیو و ژولیت» و «دادباختگی [محکومیت] فاوست»، سروده‌های سمفونیک- ریشارد واگنر را رهبری کرد. در کنسرت‌های او. سمفونی‌های شماره ۱ و شماره ۲ برامس، شماره ۱ و شماره ۲ مالر، و همچنین «ترانه‌هایی دربارهٔ کودکان مرده» او، سمفونی‌های چایکوفسکی، اسکریابین، موتسارت، بتهوون و مندلسون به چشم می‌خوردند.

تک‌نوازان برجسته با گائوک برنامه اجرا می‌کردند. یوزف سیگتی (در سال ۱۹۲۸)، یاشا هایفتس، یفرم سیمبالیست (هر دو در سال ۱۹۳۴) کنسرتو ویولون- برامس، آرتور روبینشتاین (در سال ۱۹۲۸ آرتور اشنابل، و در سال ۱۹۴۶ امیل گیللس) کنسرتو پیانوی دوم- برامس، شورا چرکاسکی (۱۹۳۵) کنسرتو پیانوی- نخست- چایکوفسکی را نواختند. سافرونیتسکی به‌همراه گائوک کنسرتوی اسکریابین، ماریا یودینا و آلکساندر بارووسکی، کنسرتوهای موتسارت، آلفرد زیتنارد کنسرتوی آرگِ هندل (تنها در سال ۱۹۳۱ آرگ در تالار بزرگ جای داده شد) را اجرا کردند.

در سال ۱۹۳۳ الکساندر گائوک به مسکو رفت، در آنجا او تا سال ۱۹۳۶ با ارکستر سمفونیک بزرگ فرستندهٔ آوایی- سراسری شوروی [فرستندهٔ رادیویی شوروی] کار کرده، و در سال‌های ۱۹۴۱- ۱۹۳۶، ارکستر سمفونیک کشوری

ا.ج.ش.س را سرپرستی کرده، و در سال ۱۹۵۳ دیگر همچون رهبر بنیادین به ارکستر سمفونیک بزرگ بازگشته و آنرا تا سال ۱۹۶۲ سرپرستی کرد.

در ماه آوریل سال ۱۹۳۷ گائوک برای اجرای برنامه با ارکستر کشوری برای گردش‌گری هنری به لنینگراد رفت و در تالار بزرگ، ۵ کنسرت داد، با ارکستر سمفونیک بزرگ با پنج برنامه در ماه اکتبر سال ۱۹۶۰ در فیلارمونی برنامه اجرا کرد.

ولی گائوک پیوند خود را با نخستین ارکستر خویش نگسست. در برنامه کنسرت ۲۱ ژانویه سال ۱۹۳۴ در فیلارمونی در پراگ اشاره شده. گائوک آن‌چنان بسیار با این گروه سرفراز کار می‌کند، که جداسازی کنش-گری او از این گروه همچون رهبر بنیادین و مهمان امکان‌پذیر نیست. این گائوک بود، که همچون رهبر بنیادین، برای به‌پایان رساندن سوویت «پیچ و مهره» شوستاکویچ به برنامه کنسرت «به‌مناسبت پانزدهمین سال کنش-گری بامنده فیلارمونی آکادمیک لنینگراد» (فریتس اشتیدری و گئورگ سباستیان نیز این کار رهبری کرده‌اند)، و در ۳۱ ماه مه سال ۱۹۳۴ برای به‌پایان رساندن فرگرد [فصل] کنسرتی فراخوانده شد.

به‌هرروی، با آزاد شدن از گماشتگی‌های آسای [وظایف رسمی]، گائوک برنامه‌های خود را با ارکستر فیلارمونی لنینگراد برابر با آنچه که خود او می‌خواست، سروسامان داد. برای نمونه اجرای «ماگنیفیکات» (۱۹۳۸) و مسس والای باخ (۱۹۵۰)، «دُن ژوان» موتسارت (۱۹۳۹)، آراتوریای هندل «سامسون» (۱۹۴۶).

در سال ۱۹۴۵ برای نخستین بار پس از سال‌های بسیار، گائوک با ارکستر، برنامه تک‌گونه‌ای از ساخته‌های راخمانینوف را اجرا کرد - همچنین سمفونی نخست - این آهنگ‌ساز، که او آنرا بر پایه آواهای پیدا شده در آموزشگاه والای موسیقی لنینگراد بازسازی کرد و در ماه آوریل سال ۱۹۵۳ کنسرتی را پیشکش - هشتادمین زادسال و دهمین سال - مرگ آهنگ‌ساز کرد.

برنامه‌های تک‌گونه، که پیش از این جزو برنامه‌های گائوک نبودند، اکنون جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده بودند: بیش از هر چیز ساخته‌های چایکوفسکی، اما همچنین موتسارت، بتهوون، شومان، گلیکا، تانه‌یف، پراکوفی‌یف، شوستاکویچ، شاپورین (این آهنگ‌ساز آخری، هم‌دوره‌ای او در رشته هودشناسی [حقوق] در دانشگاه پترزبورگ به‌شمار می‌آمد). گائوک همچون پیش از این، موسیقی بروز - شوروی را اجرا می‌کرد؛ ولی دیگر نه مارش‌های اندوه‌ناک و چکامه‌ها به - مناسبت مرگ لنین، پیشکش - سالگرد ارتش - سرخ - کارگران و دهقانان. این قطعه‌ها عبارت بودند از سمفونی‌های میاسکووسکی - گذشته از اجرای نخست - سمفونی هفدهم و بیست و دوم - و همچنین سمفونی‌های شماره ۵، ۲۱، ۲۵، ۲۷. و نیز کنسرت به‌مناسبت هفتادمین زادسال - پراکوفی‌یف، سمفونی‌های شوستاکویچ و اجرای نخست - سمفونی سوم واینبرگ، کنسرتوهای سازی خاچاتوریان. برای پیانو و ارکستر (با نوازندگی - لُو اُبورین) - برای ویولون و ارکستر (با نوازندگی - داوید ایستراخ)، برای ویولونسل و ارکستر برای نخستین بار با نوازندگی - سِویاتوسلاو کنوشه - ویتسکی، و همچنین اجرای نخست - سمفونی دوم و سوویت از نمایش وشک - [بالت] «گایانه».

پیش از این نیز تک‌نوازان - درخشانی چون ریختر، گلیبس، اُبورین، زاک، ایستراخ، دادیدوویچ و باشکیروف با گائوک برنامه اجرا می‌کردند. ولی، جدا از سال‌های ۲۰ ابتدای سال‌های ۳۰ سده بیستم، گردش‌گری‌های هنری - برجسته در میان آنان دیده نمی‌شدند.

همه زندگی‌نامه لنینگرادی گائوک در پیوند با نخستین ارکستر فیلارمونیکی است. او با آنها نه تنها بر روی پهنه نمایشی - تالار بزرگ کار می‌کرد، بلکه همچون رهبری فراخوانده شده دست به گردش‌گری‌های هنری نیز می‌زد. در سال

۱۹۳۵ به باکو، در سال ۱۹۳۸ به کیسلاؤدسک، در سال ۱۹۵۸ به سوچی و به ژاپن. با یوگنی مراوینسکی و آروید یانسون (یانسون در مسکو همواره در خانه گائوک می ماند) پیوندهای گرمی را نگاه می داشت.

اما در پسین ترین کنسرت خود در تالار بزرگ در تاریخ ۲۲ ماه مه سال ۱۹۶۲، آلکساندر واسیلی یویچ گائوک با ارکستر سمفونیک دوم فیلارمونی، که در سال ۱۹۵۳ رهبر آن شده بود، برنامه اجرا کرد. برنامه دربرگیرنده بخش هایی از نمایش وشک «اسپارتاک» - خاچاتوریان و سمفونی پنجم و دگرگونی های موسیقایی [واریاسیون ها] بر روی یک جستار - موسیقایی [تم] روکوکو ساخته چایکوفسکی، با تک نوازی - ناتالیا گوتمان بود.

در درازای سال های همکاری با فیلارمونی، گائوک تنها بر روی پهنه اجرایی - تالار بزرگ ۲۹۰ کنسرت داد.

گائوک، آدمی فرهیخته و آشنا به چندین زبان در سال های ۵۰ سده بیستم درباره گردشگری های هنری ارکسترهای مهمان به مسکو - ارکستر بوستون به رهبری شارل مونش، ارکستر فیلاولفیا به رهبری یوجین آرماندی، ارکستر نیویورک به رهبری لئونارد برنستاین، ارکستر وین به رهبری هربرت فون کارایان - مطلب می نوشت.

در سال ۱۹۶۲، او پس از کناره گیری از کار در ارکستر سمفونیک آکادمیک بزرگ - کشوری، شروع به نگارش یادماندگارهای خود کرد، که در جنگ - پیشکش شده به او بنام «آلکساندر واسیلی یویچ گائوک. یادماندگارها. نوشته های برگزیده. یادگارهای هم دورانان» در سال ۱۹۷۵ در مسکو و از سوی بنگاه چاپ «آهنگ ساز شوروی» چاپ و پراکنده شدند. برگ های خودزندگی نامه داستان - بلند از سوی پسر او، پاول گائوک «مسکو - وین - مسکو، یا تاریخ - پسرک - مامانش» (م: کلاسیک - سده بیست و یکم، ۲۰۰۹. چاپ دوم، سال ۲۰۱۳) نیز پیشکش - رهبر شده.

در «شماها برای نگاره رهبر»، نوشته پاول گائوک از کنشگری آهنگ سازی پدر - خود یاد می کند. آلکساندر گائوک که زندگی خود را پیشکش - کار - رهبری کرده بود، زمانی را نیز برای آهنگ سازی در نظر گرفته بود: کارهای او عبارت بودند از چند ساخته برای ارکستر، کنسرتوهای سازی (برای چنگ و برای فورته پیانو)، رمانس ها، «جنگ کودکان» - فورته پیانویی، پیشکش - پسر - شاپورین. او نوآوری های آهنگ سازی را در کارکردهای پرشمار - ارکستری - موسیقی انجمنگاهی دیگران، که بارها در کنسرت ها اجرا می شد، به کار می برد، و سازبندی - گائوک از «زمان های [فصول] سال» - چایکوفسکی امروزه در برنامه های فیلارمونی ها طنین افکن است.

پایان سخن

هنر آفرینش گرانه آلکساندر گائوک در اینترنت در دسترس است. دوست داران موسیقی می توانند از آن بهره برده، کارهای این رهبر ارکستر و آهنگ ساز را ببینند و بشنوند.

برگردان نوشته ای درباره آلکساندر واسیلی یویچ گائوک از زبان روسی به زبان پارسی و گزینش برخی از نگاره ها از بابک بردیا (آهنگ ساز، پروفیسور [استاد] رشته های دانش همگانی [تئوری] موسیقی، ماستر [استاد] هنرهای زیبا، نوازنده پیانو و آموزگار در این رشته ها)